

ÖZEL EĞİTİM

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER

GÖRME YETERSİZLİĞİNİN TANIMI VE SINIFLANDIRILMASI

Görme Yetersizliğinin Tanımı

YASAL TANIM

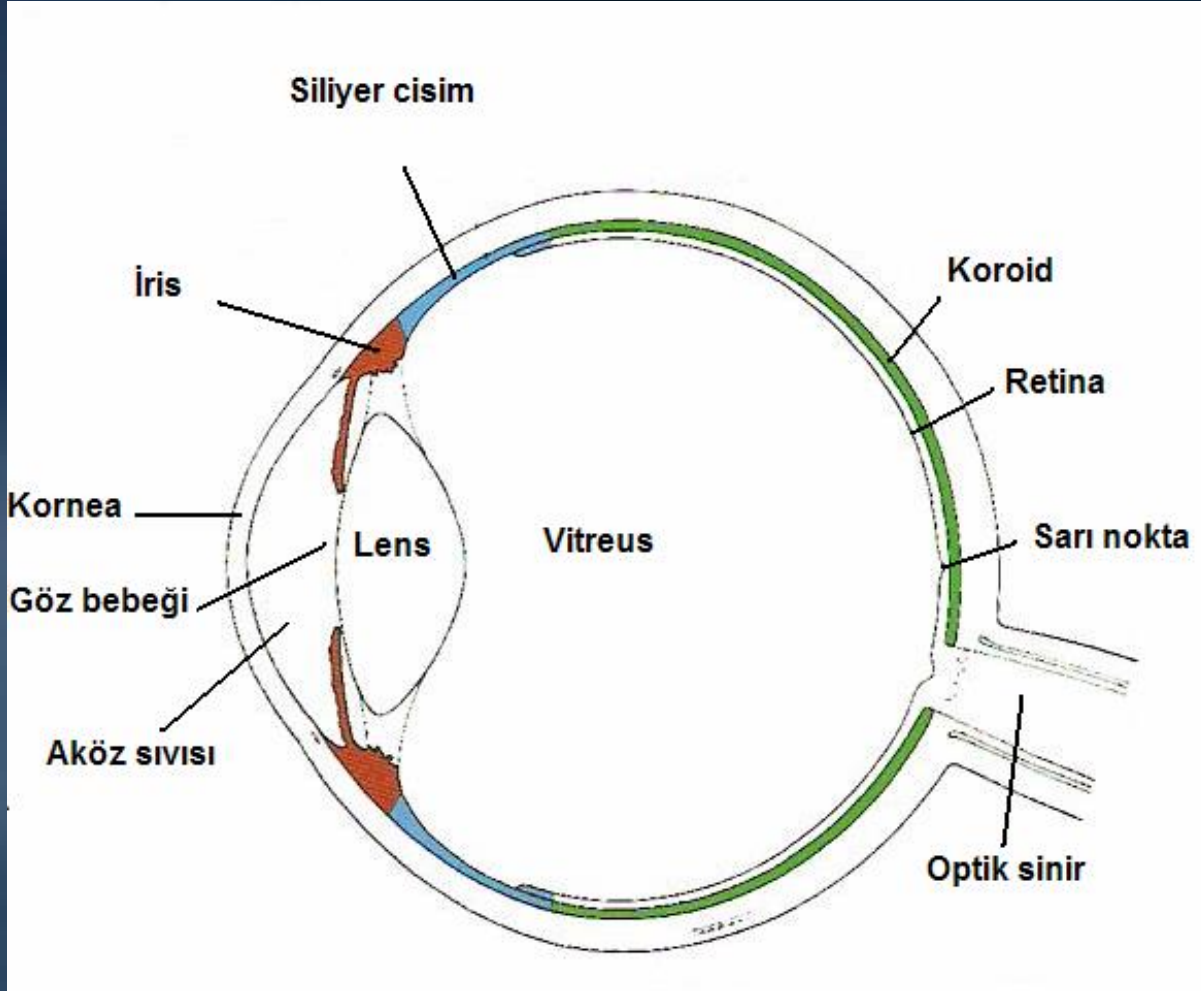
- **Görme keskinliği;** ayrıntıları ayırt etme, görme yeteneğidir.
- **Görme alanı;** baş çevrilmeden ve gözler oynatılmadan görülen alan.
- **Kör;** bütün düzeltmelerden sonra iyi gören gözündeki görme keskinliğinin onda birine ya da daha azına sahip ve görme alanı 20 dereceden az olan kişiler.
- **Az gören;** günlük yaşamda görme gücünden yardımcı araçlarla yararlanan kişilerdir.

EĞİTSEL TANIM

- **Kör;** ileri derecede görme keskinliği kaybı olan.
- **Az gören;** görme duyusunu öğrenme amacıyla kullanabilen bireylerdir.

GÖZÜN YAPISI VE İŞLEYİŞİ

- DIŞ (SERT), ORTA (DAMAR) ve İÇ (AĞ) TABAKA olmak üzere 3 tabakadan oluşur.

GÖZÜN YAPISI VE İŞLEYİŞİ

DIŞ (SERT) TABAKA

- En dış tabakadır, öne doğru gözü kılıf gibi sarar. Saydam tabakada gelen ışınların göze girmesini sağlar.

ORTA (DAMAR) TABAKA

- Dış tabakanın altındaki damarlı ve pigmentli tabakadır. İris, kirpiksi cisim ve damardan oluşur.

İÇ (AĞ) TABAKA

- En iç tabakadır. Görmeye en duyarlı sarı nokta, görme hücreleri ve sinirleri bulunur.

GÖZÜN İŞLEYİŞİ

Görmenin gelişim basamakları

- ✓ Işık refleksi, anne karnında 33. haftadan itibaren başlıyor.
- ✓ Bebekler 2. aydan sonra nesnelere takip etmeye başlıyorlar.
- ✓ Bebekler 4 aydan itibaren yakın ve uzaktaki cisimlere uyum sağlamaya başlar (akomodasyon).
- ✓ 2. aydan itibaren belirginleşen 5. ayda daha fazla ortaya çıkması gereken-- uyarılara, sese, ışık ve harekete göz kırpma ve kapama ile yanıt verme gibi davranışlar görülür.
- ✓ 7 aylıkken üç boyutlu görme, kontrast görme
- ✓ ****Kontrast bir nesnenin görüntüsünün diğer nesnelere veya arka plandan ayrı olarak algılanmasını sağlayan görsel özellikleridir.

GÖZÜN YETERSİZLİĞİNİN NEDENLERİ

YAPISAL YETERSİZLİK

- Doğum öncesi ya da hemen sonrasında ya da çocuğun gelişim evresinde bir zedelenme olabilir. Doğuştan yetersizlik durumu olabilir.

KIRILMA HATALARI

- Küresel bozukluktur. Yakını görme (miyop), uzağı görme (hipermetrop), bulanık görme (astigmat).

KORTİKAL GÖRME YETERSİZLİĞİ

- Beyindeki görme merkezinin çalışmaması durumudur.

Görme Yetersizliklerinin Sınıflandırılması

Sınıflandırma Düzeyi	Görme Düzeyi	Yet. Etkilenme Derecesi
Normal	Normal görme	Özel araçlara gereksinim duymadan görevleri yerine getirebilir.
	Normale yakın görme	
Az görme	Orta	-Özel araçlarla görevleri yerine getirme
	Düşük	-Özel araçlarla bile görevleri aralıklı ve yavaş yerine getirme
	Çok düşük	-Ayrıntılı görme gerektiren işlerde güçlükler yaşama ve yerine getirememe
Kör	Köre yakın	-Çevreden bilgi almak için diğer duyuuları daha çok kullanma
	Kör	-Hiç görme olmaması, diğer duyuuları kullanma

YAYGINLIK

- Seyrek rastlanan bir yetersizlik türüdür.
- Topluma oranı %0.15 ile %0.56 arasındadır (Özyürek, 2002).
- Görme yetersizliği olan öğrencilerin yaklaşık %25'i gören okuyucudur, %10 braille okuyucusudur ve %7 işitsel okuyucudur.

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ Dil Özellikleri

- Bu öğrencilerin sözel zeka testlerinden aldıkları puanlar akranlarına göre çok farklılaşmamaktadır.
- Dil ediniminde görme duyusundan ziyade işitme duyusu baskındır.
- Görme yetersizliği olan bebeklerde dil gelişiminde gecikme olabilmektedir.

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Motor Özellikleri

- Görme bozukluğu olan çocukların motor gelişimi ve doğuştan sahip oldukları motor becerileri, gören çocuklardan farklılık göstermemektedir.
- Bununla beraber, görme bozukluğu olan çocuk, bozukluğunun derecesine bağlı olarak hareket etme ve keşif becerilerini faaliyete geçiremeyebilir.

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Yönelim ve Hareket

- Yönelim; kişinin kendisinin diğer bir nesne, kişi veya referans noktasına göre nerede olduğunun farkında olma.
- Hareket; ortam içinde hareket etme
- Mekansal bilgilerin çevredeki çeşitli noktaların genel ilişkisini gösteren bir harita olarak işlenmesi yöntemi bilişsel haritalama olarak adlandırılır.

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Bilişsel Özellikleri

- **Çevrede hareket etmede sınırlılıklar;** serbestçe dolaşamama, kendini kısıtlama, sosyal ilişkileri sınırlama, neyin ilginç olduğunu fark edememe gibi zihinsel fırsatları kaçıрма.
- **Yaşantıların türü ve düzeyindeki sınırlılıklar;** dokunma ve işitme duyuları bilgileri hızlı ve bütün almasına olanak tanımaz.
- **Çevreyle etkileşimde sınırlılıklar;** etrafı doğrudan ve hızlı kontrol edememe, sürekli kaygı hali, ses kaynağını göz teması kurmadan tanımaya çalışmanın zorluğu, etrafla, konumla, nesnelere ilgili yeterli bilgi edinememe.

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Sosyal Beceriler

- Sosyal olayları gözleyememe ve taklit edememe
- İnsanların göz, yüz ve vücut hareketlerini izleyememe, sözsüz iletişim kuramama
- İnsanlarla doğrudan etkileşim kuracakları fırsatlar yaratmak gerekir.
- Bireye gülümserken ses çıkararak yardımcı olmak ya da yeni ortamlar keşfetmesi için sık seyahatler planlamak sosyal becerilerini artırmada fayda sağlayacaktır.

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Akademik Başarı

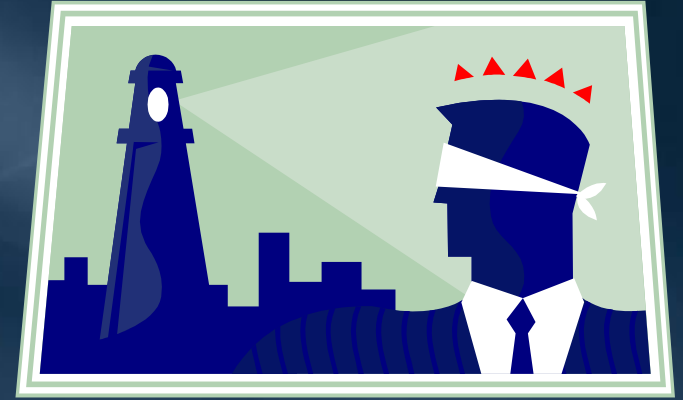
- Okuma yazma alanında yaşanan zorluklar
- Harflerin detaylarını ayırt edememe
- Başarı testlerinde braille alfabesi ve büyük punto kullanımı

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Davranış Özellikleri

- Bu öğrencilerin bazıları yapıcı olmayan, bir işleve hizmet etmeyen davranışlar sergileyebilir.
- Örneğin, göze baskı yapma, parmak oynatma, baş-vücut sallama ya da döndürme gibi.
- Sosyalleşmemiş olmaları özgüven eksikliğine yol açabilir.

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLERİ DEĞERLENDİRME

Eğitsel Değerlendirme

Bir öğrencinin görmeyi
nasıl kullandığını
belirleme

- Öğrencinin yaşına uygun görevlerdeki performansını, gözlem ve taklit etme yoluyla öğrenme etkinliklerinde görmeyi nasıl kullandığını belirlemek zordur. Ancak eğitimciler işlevsel değerlendirme ile bunu bilebilirler.

Uygun okuma yazma
araçlarını belirleme

- Kabartma alfabe mi, basılı materyal mi, duyu organı mı, braille alfabesi mi olacağı öğrencinin düzeyine göre seçilmelidir.

BEP PLANLANMASI

Özel Eğitim ve İlişkili Hizmetlerde İşbirliği

Özel öğretimi sağlama; Braille, abaküs kullanma, tablet kullanma gibi.

Akademik olmayan öncelikleri belirleme; bağımsız hareket becerileri, iletişim, günlük yaşam becerileri vb.

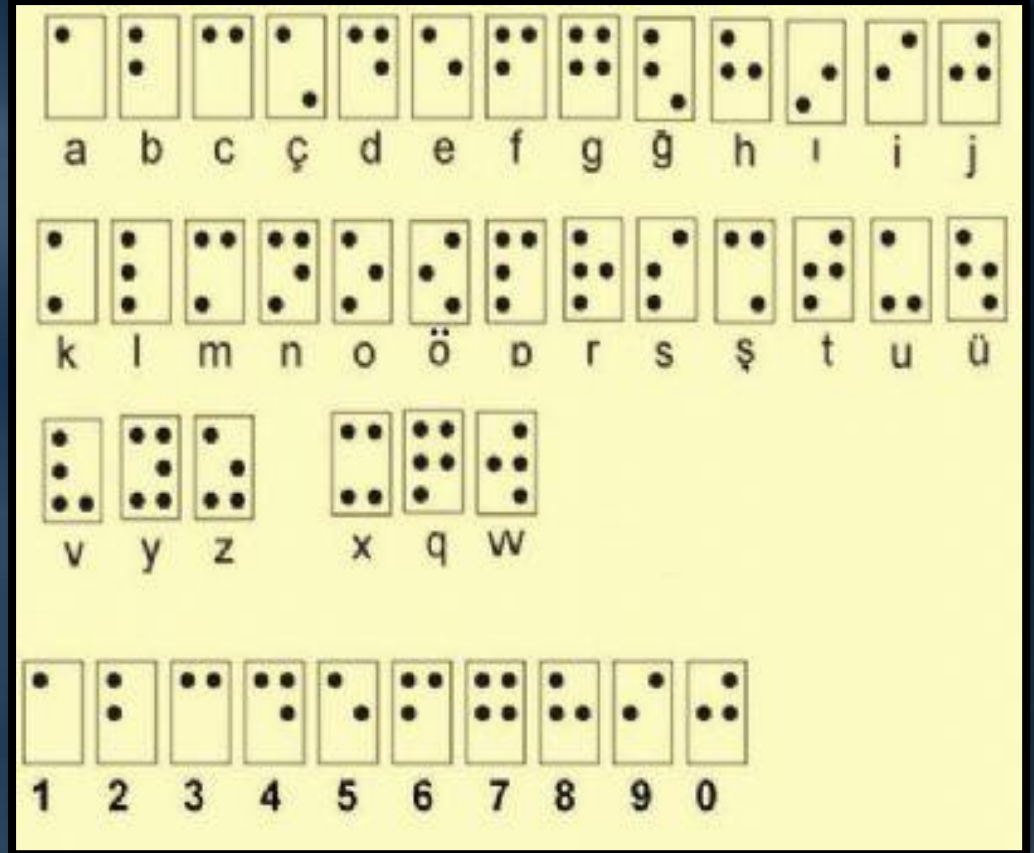
Özel eğitim hizmetlerinin yerini belirleme; eğitimin nerede yapılacağını belirleme

Öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak iletişim; ekip üyeleri arasında sıkı bir iletişim

ÖĞRETİM SÜREÇLERİNDE UYARLAMALAR

Okuma Yazma Becerileri

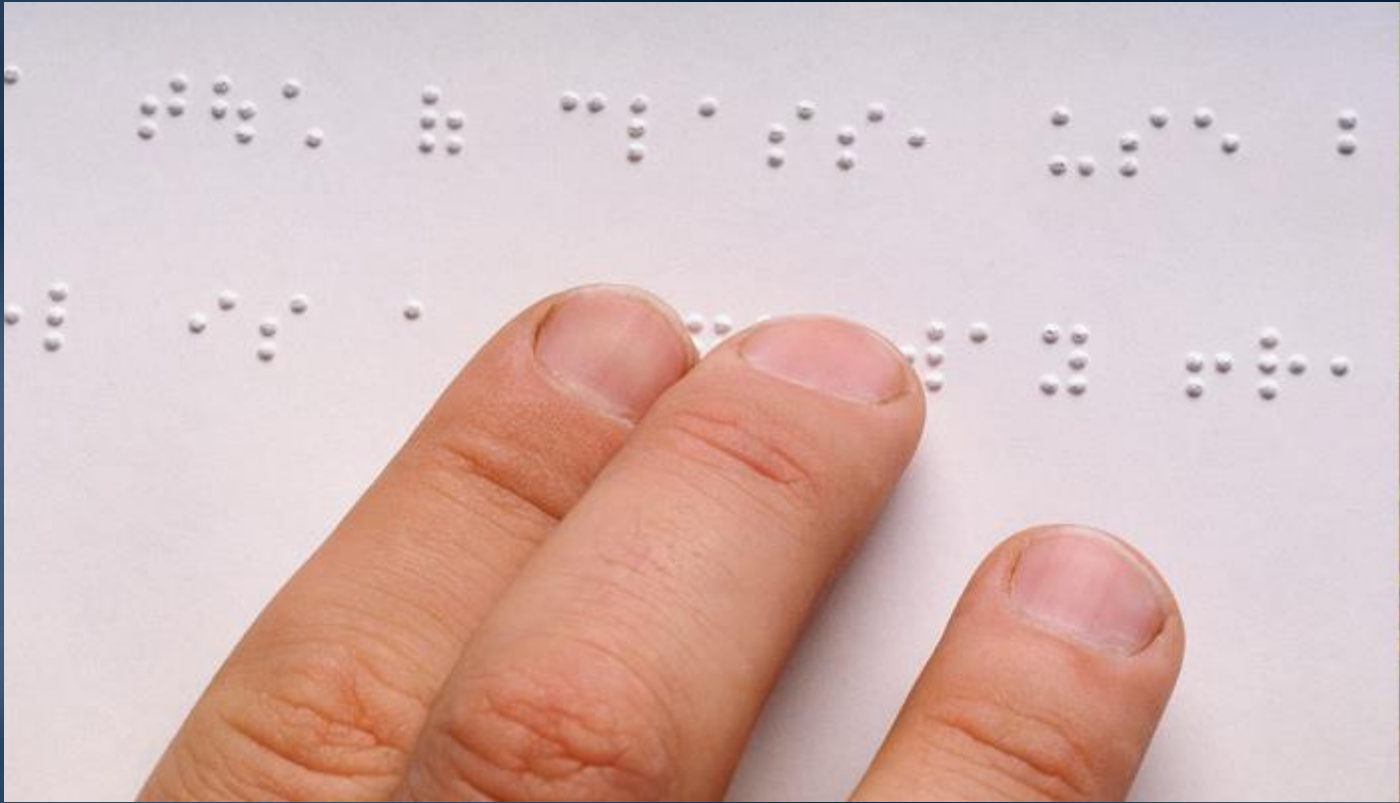
- Resimde görülen Braille alfabesi okuma becerilerinde, matematikte kullanılmaktadır.
- Braille daktilosu ya da tablet ve kalem kullanarak yazma işlemini gerçekleştirebilirler.

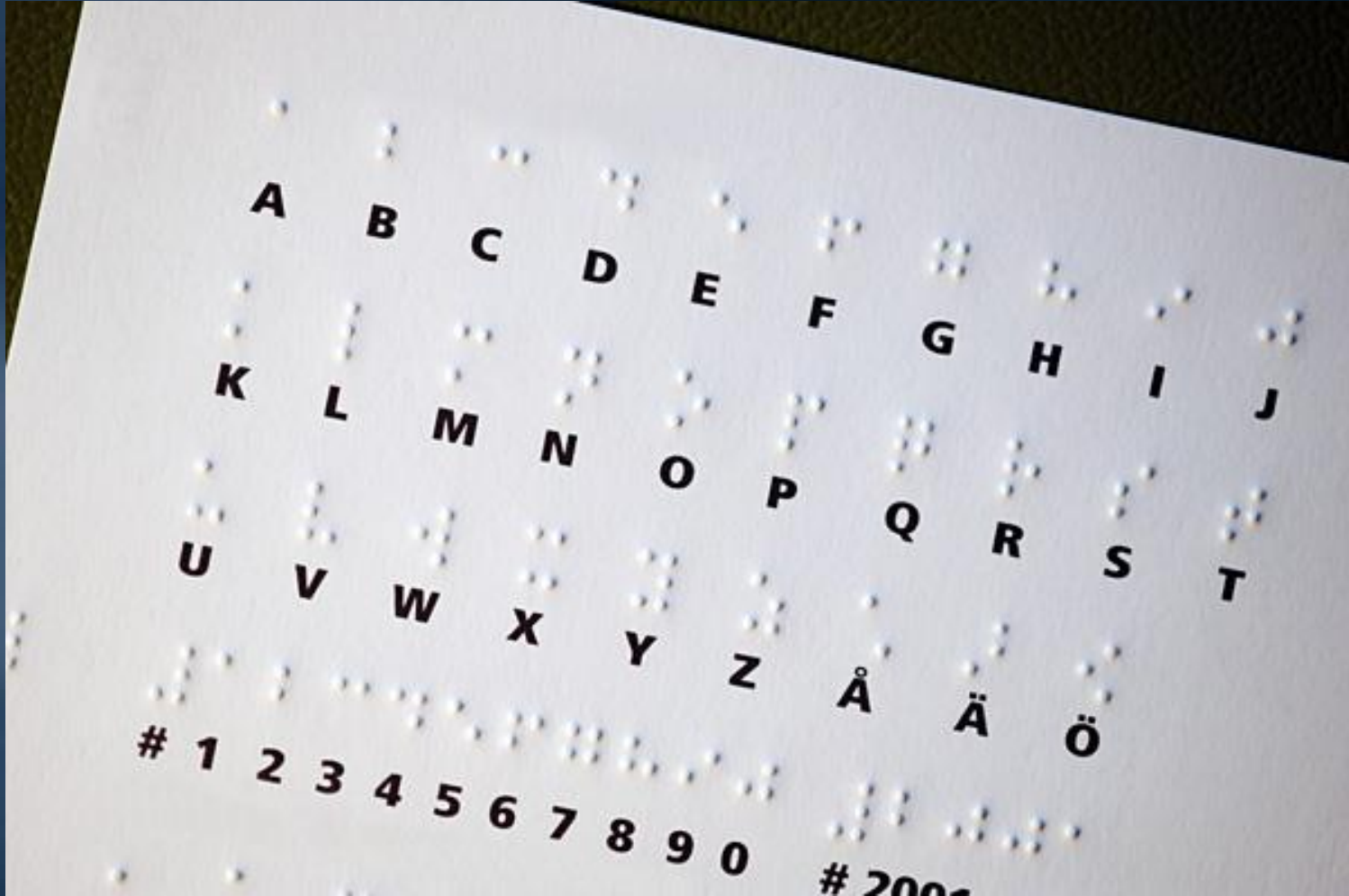

19. yy Louis Braille

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

U

V

W

X

Y

Z

Å

Ä

Ö

#

1

2

3

4

5

6

7

8

9

0

#

2000

ÖĞRETİM SÜREÇLERİNDE UYARLAMALAR

Az Gören Çocuklar İçin Okuma Yazma Becerileri

- Büyük puntolu kitaplar
- Büyüteçler
- Lensler
- Tepegözler
- Kapalı devre televizyon sistemleri
- Optik cihazlar vb.

ÖĞRETİM SÜREÇLERİNDE UYARLAMALAR

Günlük Yaşam Becerileri

- Günlük yaşam becerilerinin öğretiminde dikkate alınması gereken ilkeler:
- Kör çocukların gelişiminde en önemli etmen **aile**dir.
- Programlar **anne-baba-çocuk etkileşimini** en iyi düzeyde geliştirecek şekilde planlanmalıdır.
- Programlar aile değerlerini, gereksinimlerini dikkate almalıdır.
- Erken özel eğitime yer verilmelidir.
- Programlar bireyselleştirilmelidir.
- Etkinlikler çocuğun gerçek yaşam deneyimlerini kapsamalıdır.

ÖĞRETİM SÜREÇLERİNDE UYARLAMALAR

Bağımsız Hareket Becerileri

ÖĞRETİM SÜREÇLERİNDE UYARLAMALAR

Teknolojik Destek

İletişim için teknolojik yardım:

- Bilgisayar ekranında yazıları seslendiren programlar, normal yazıyı braille alfabesine çeviren programlar

Yönelim ve bağımsız hareket için teknolojik yardım

- Ortamdaki nesnelere algılamaya yarayan elektronik cihaz, lazer baston, braille/büyük puntolu harita, grafik

ÖĞRETİM SÜREÇLERİNDE UYARLAMALAR

Dinleme Becerileri

Kasete okunan kitaplar, konuşan kitaplıklar, kayıt materyalleri gibi araçlarla görme yetersizliği olan bireyler dinleme becerilerini geliştirebilirler.

Çevreden gelen sesleri ayırt etmeli, anlamlandırmalı, sesin kaynağını bulmalı ve seslerin kalın ve inceliğini fark etmek gerekir.

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN EĞİTİM ORTAMLARI

Öğretimsel Uyarlamalar

- Ders anlatımında somut nesne kullanımı, betimleyici dil, tahtaya yakın oturtma, mümkün olduğunca dokunsal uyarılara yer verme
- Yazılı bilgileri yüksek sesle okuma
- Film gösterimlerinde filmin konusu birkaç sözcükle açıklama
- Akran görevlendirme (rehber)
- Ders notlarını teybe alma, bilgisayar kullanımı vb.

ÖĞRENCİLERİN İLERLEMELERİNİ DEĞERLENDİRME

Sınav Uyarlamaları

Sınav Ortamı

- Teknoloji, geniş materyal kullanımı, ortamın ışığı, özel renk düzenlemeleri

Sınav Süresi ve Zamanı

- Ek süre, kısa sınav oturumları

Sınav Soru ve Yönergeleri

- Braille alfabesi, büyük punto, teybe kayıt edilmiş sesli sorular

Yanıt Verme Formatı

- Braille alfabesi, sözel, yardımla işaretleme